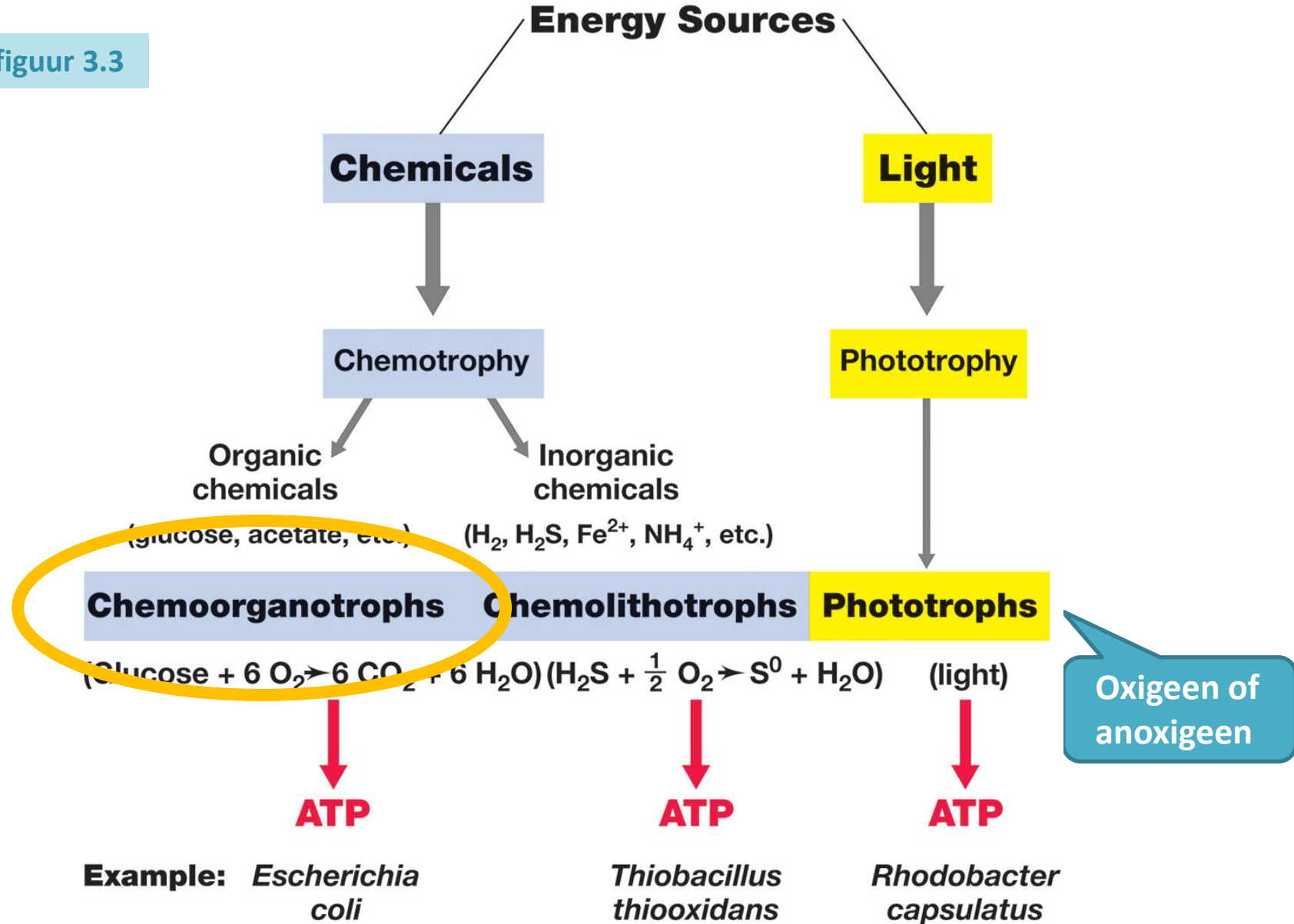

Energiebron

16e: figuur 3.3

Chemoorganotrofen

Organische stoffen als **energie**bron.

Twee belangrijke strategieën:

Respiratie:

Aeroob of anaeroob katabolisme waarbij een elektrondonor wordt geoxideerd m.b.v. O_2 of een andere stof als **terminale elektronenacceptor**.

Fermentatie:

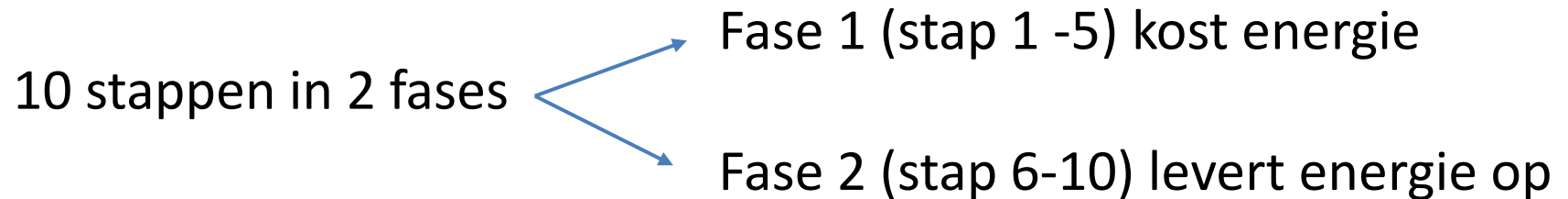
Vorm van anaeroob katabolisme waarbij een organische component zowel de elektrondonor als de elektronacceptor is.

Beide strategieën beginnen met de glycolyse

Glycolyse

Ook wel: Emden-Meyerhof-Parnas pathway

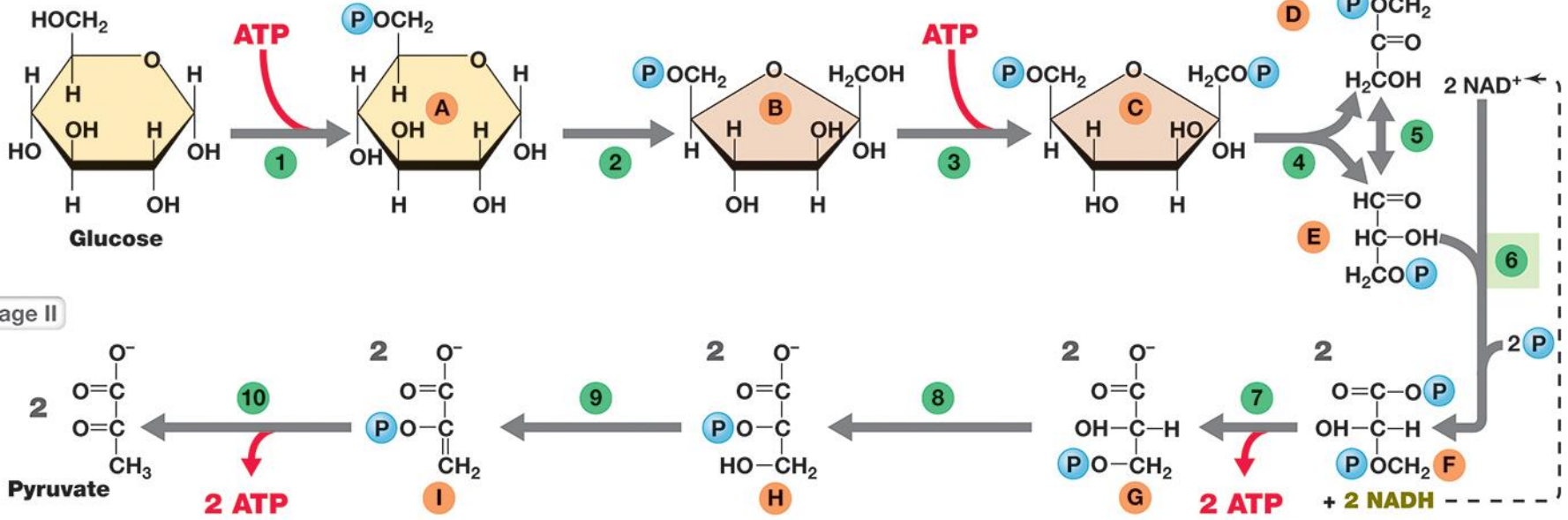
Oxidatie van 1 glucose tot 2 pyruvaat

Glycolyse (begrijpen)

GLYCOLYSIS

Stage I

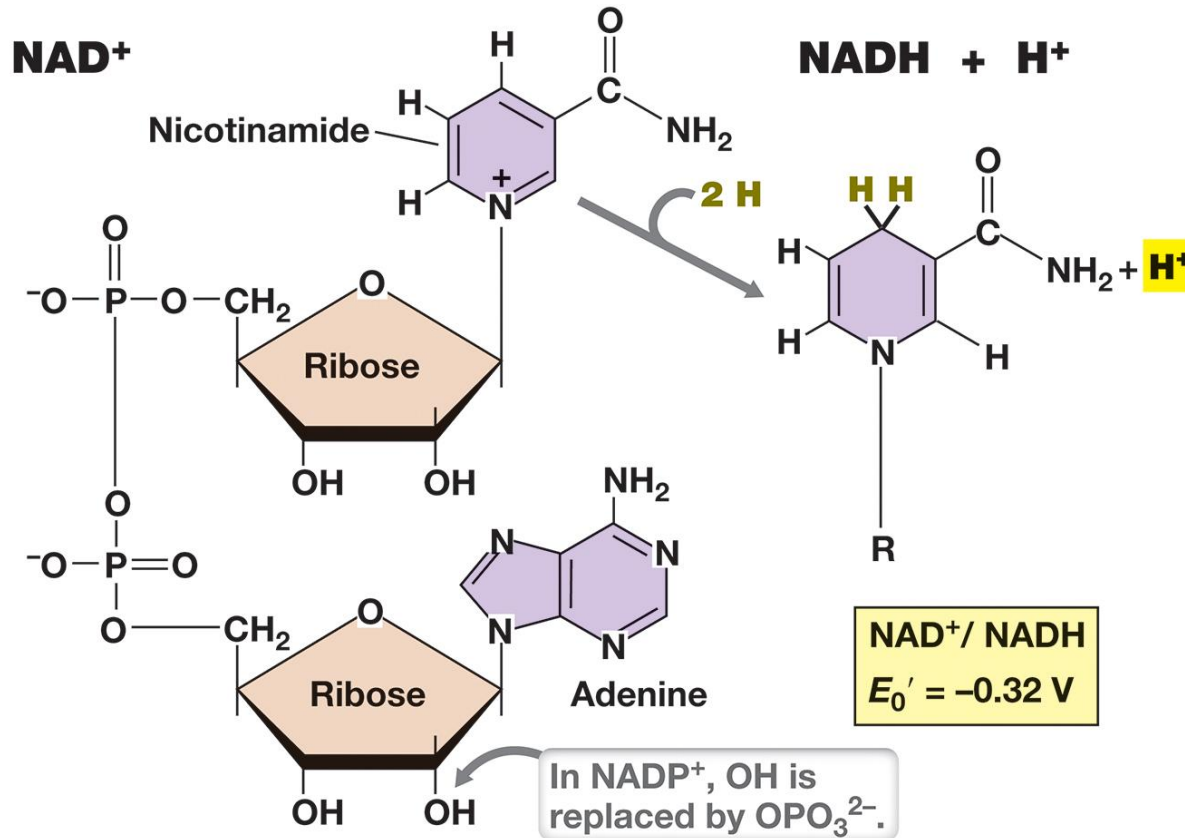
Glyceraldehyde 3 – phosphate

1,3-
biphosphoglycerate

Waar vind(en) redoxreactie(s) plaats?

Nicotinamide adenine dinucleotide (NAD⁺)

NAD⁺ is een co-enzym en een electron carrier

NAD⁺ kan 2 elektronen opnemen

Opdracht

1. De halfreactie voor de reductie van NAD^+ is:

Tijdens de omzetting van glucose ($\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$) naar pyruvaat ($\text{C}_3\text{H}_3\text{O}_3^-$) worden 2 NAD^+ moleculen gereduceerd.

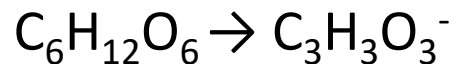
Laat m.b.v. halfreacties zien dat dit klopt.

Opdracht - uitwerking

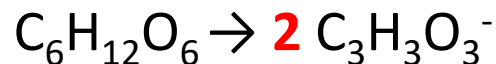
De reductie halfreactie is gegeven: $\text{NAD}^+ + 2\text{e}^- + 2\text{H}^+ \rightarrow \text{NADH} + \text{H}^+$

De oxidatie halfreactie moet je zelf uitwerken:

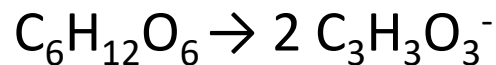
Dit weet je:

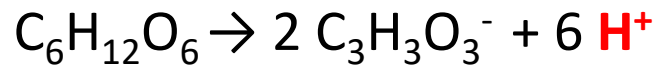
C kloppend maken:

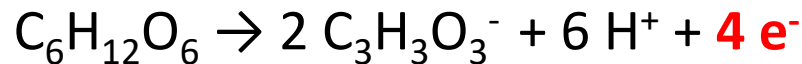
O kloppend maken:

H kloppend maken:

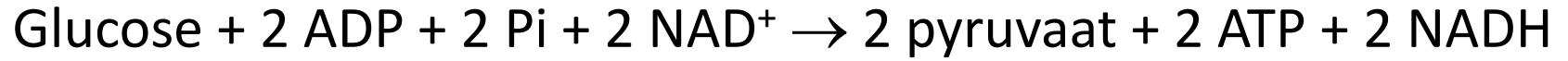
H kloppend maken:

4 elektronen, want er staan rechts van de pijl al 2 'minnetjes' (van 2 pyruvaat)

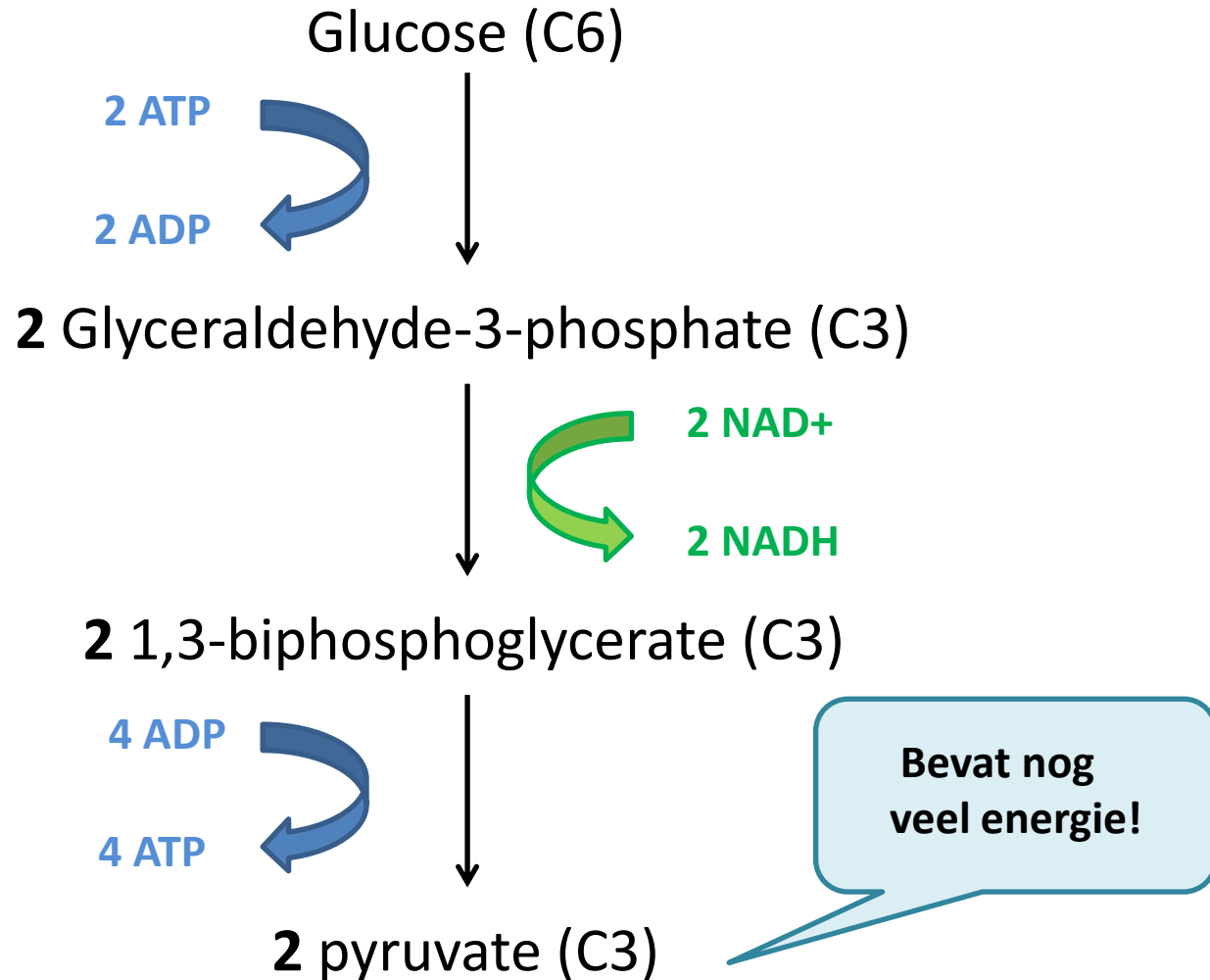
Tijdens de oxidatie komen 4 elektronen vrij. Voor één NAD^+ reductie heb je 2 elektronen nodig (zie reductiereactie) Er kunnen tijdens de glycolyse dus inderdaad 2 NADH gevormd worden.

Glycolyse (netto)

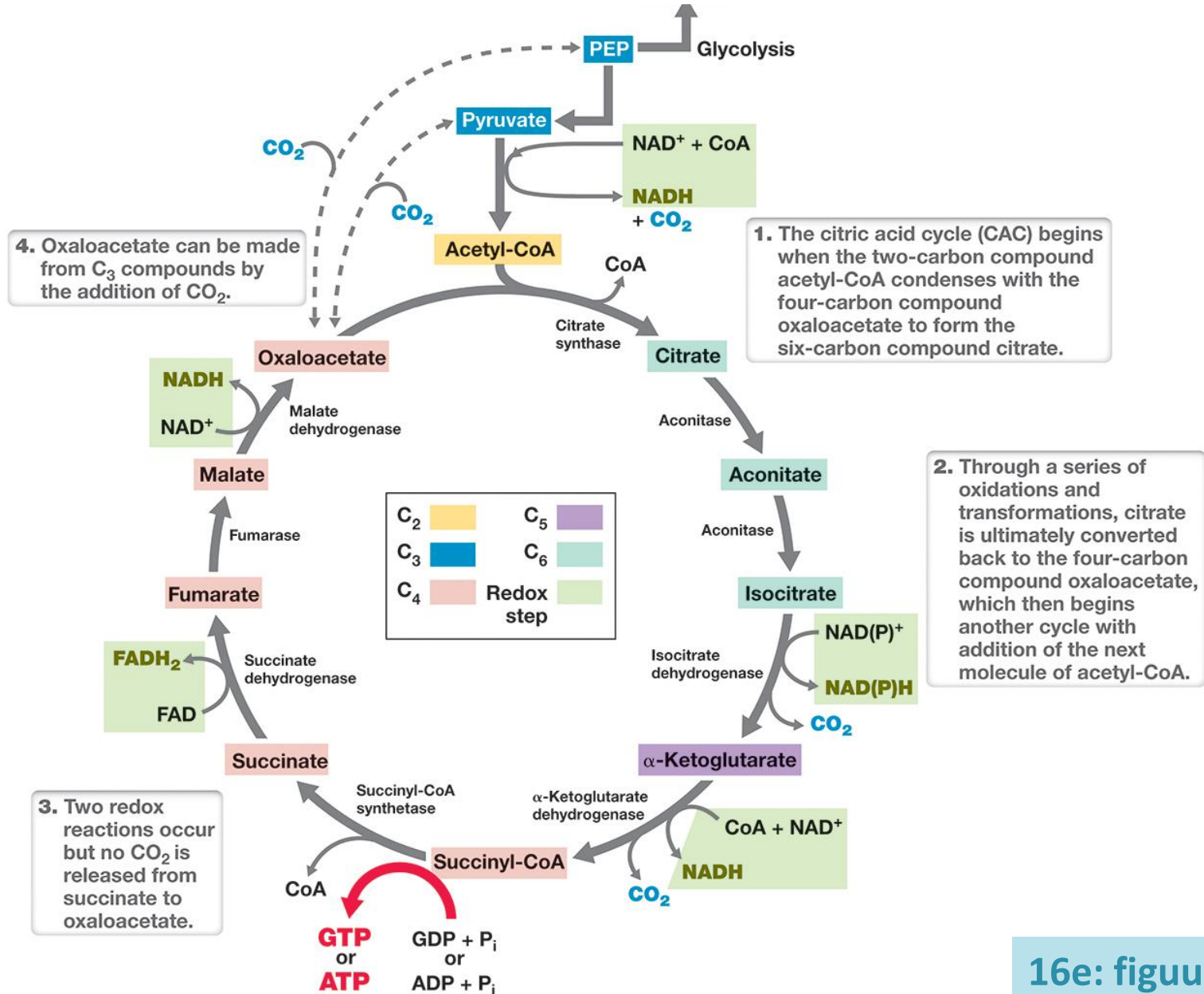

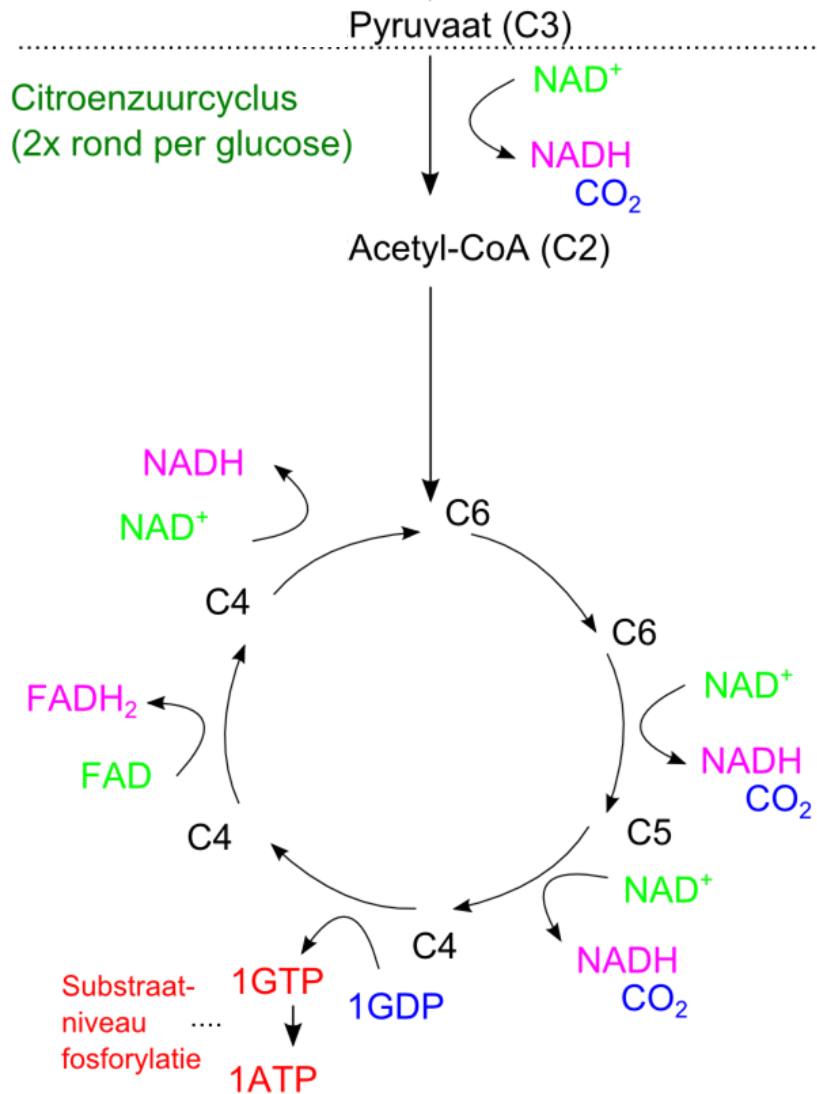
Glycolyse (zo kennen)

Citroenzuurcyclus (begrijpen)

Citroenzuurcyclus (zo kennen)

Opbrengst per pyruvaat:

1 ATP, 4 NADH, 1 FADH₂, 3 CO₂

(LET OP: één glucose levert 2 pyruvaat in de glycolyse)

Opdracht

Tijdens de citroenzuurcyclus wordt pyruvaat ($\text{C}_3\text{H}_3\text{O}_3^-$) omgezet in CO_2 .

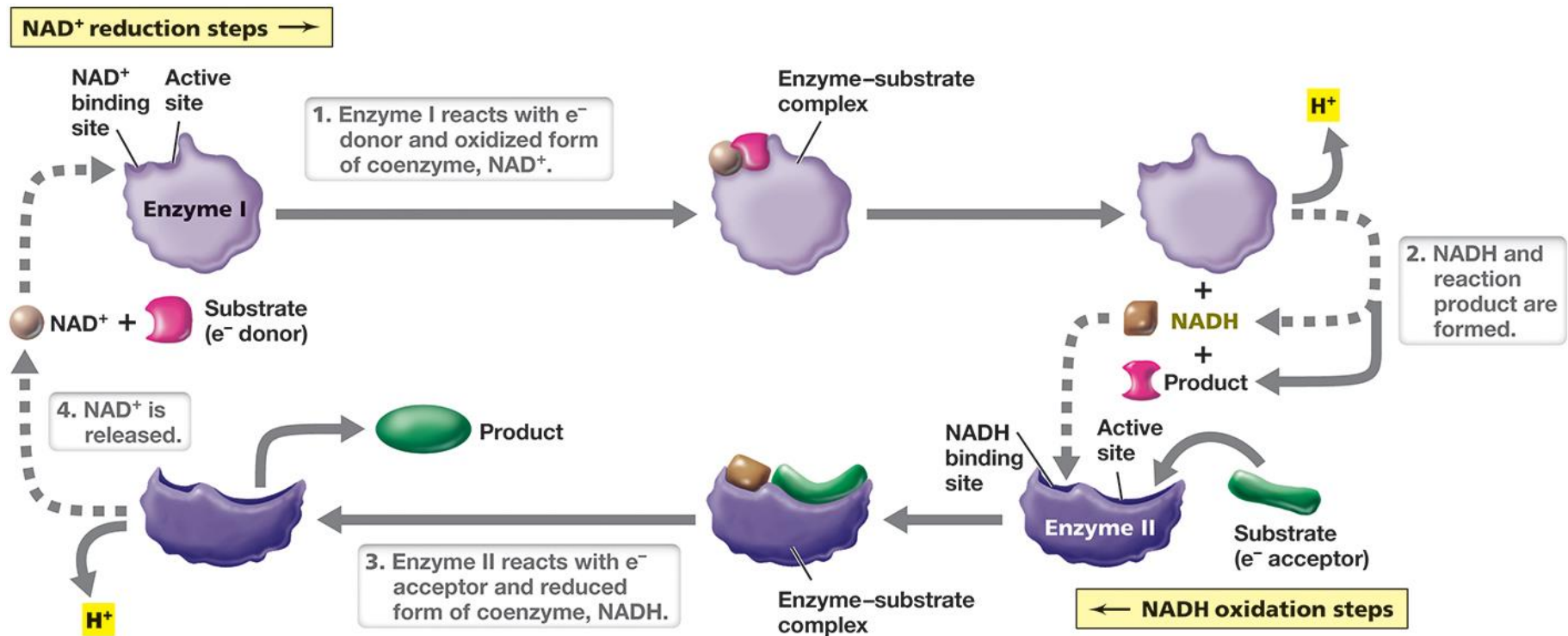
Hierbij wordt 4 NADH en 1 FADH_2 gevormd.

NAD⁺ en FAD kunnen elk 2 elektronen opnemen.

Laat m.b.v. halfreacties zien dat dit klopt.

NAD⁺/ NADH cycling

In de cel is maar een beperkte hoeveelheid NAD⁺ aanwezig. NAD⁺ moet daarom 'gerecycled' worden.

NAD⁺/ NADH en FAD/FADH₂ cycling

Glycolyse: NAD⁺ gereduceerd tot NADH.

Citroenzuurcyclus: NAD⁺ gereduceerd tot NADH en FAD gereduceerd tot FADH₂

Een cel moet die elektronen kwijt (en NAD⁺ en FAD terugkrijgen)

Dat kan op twee manieren:

- **Elektronentransportketen** (ETK)
- Overbrengen op substraat (**fermentatie**, zie volgende les).

Elektronentransportketen

Tijdens de glycolyse en de citroenzuurcyclus wordt NAD^+ gereduceerd tot NADH en FAD tot FADH_2

Een cel moet die elektronen kwijt (en NAD^+ en FAD terugkrijgen)

Tijdens **aerobe ademhaling** worden de in NADH en FADH_2 opgeslagen elektronen overgedragen op **zuurstof**.

Dit gaat in een aantal stappen, via de **elektronentransportketen (ETK)**

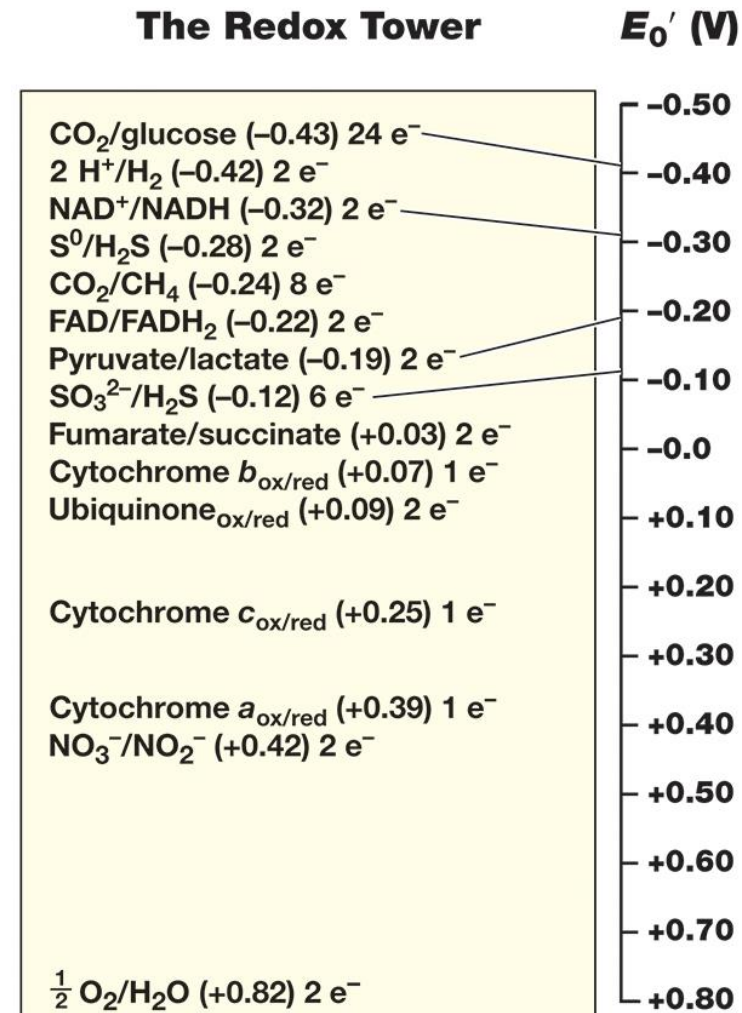
Zuurstof is een hele goede
electronen acceptor (redoxpaar
zuurstof/water heeft E_0' van
+0.82 V)

Maar electronen worden niet
direct op O_2 overgedragen.

Waarom niet?

Voorbeeld H_2 en O_2

<https://www.youtube.com/watch?v=R0lWI-bnJVA>

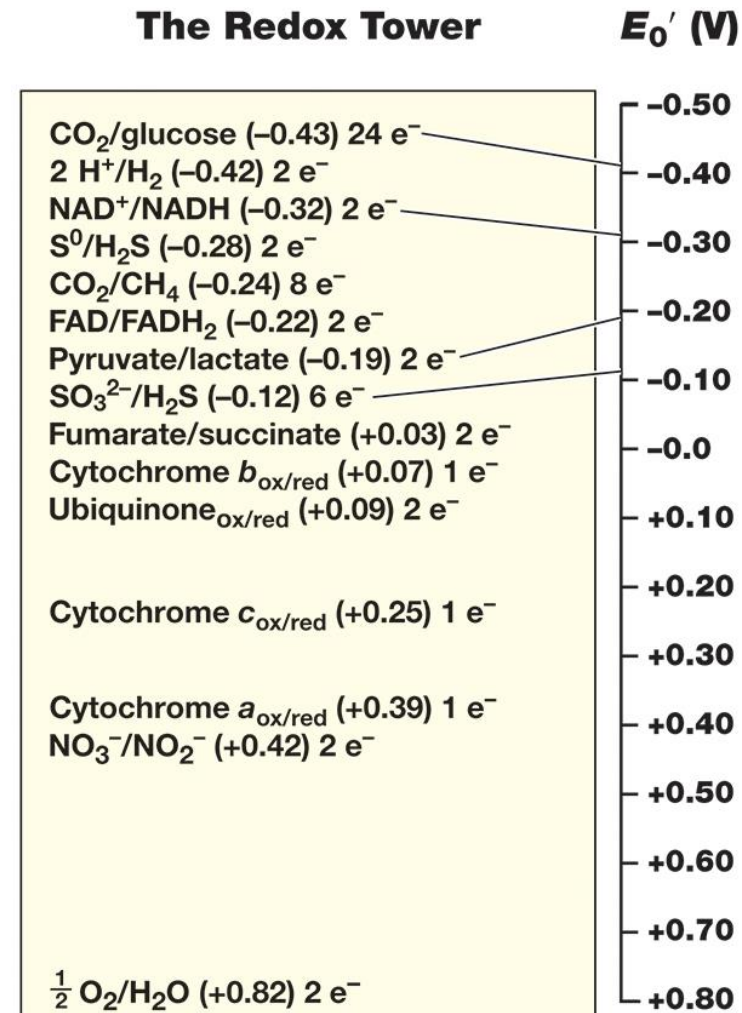

Zuurstof is een hele goede
electronen acceptor
(redoxpaar zuurstof/water
heeft E_0' van +0.82 V)

Maar electronen worden niet
direct op O_2 overgedragen.

Van belang is om de e- rustig
in energie af te laten nemen
(E_0' stapsgewijs omhoog)

Hiervoor worden elektronen-
dragers gebruikt.

Elektronentransportketen

Waar (bij bacteriën)?

Elektronentransportketen

Bij bacteriën in het cytoplasmatisch membraan

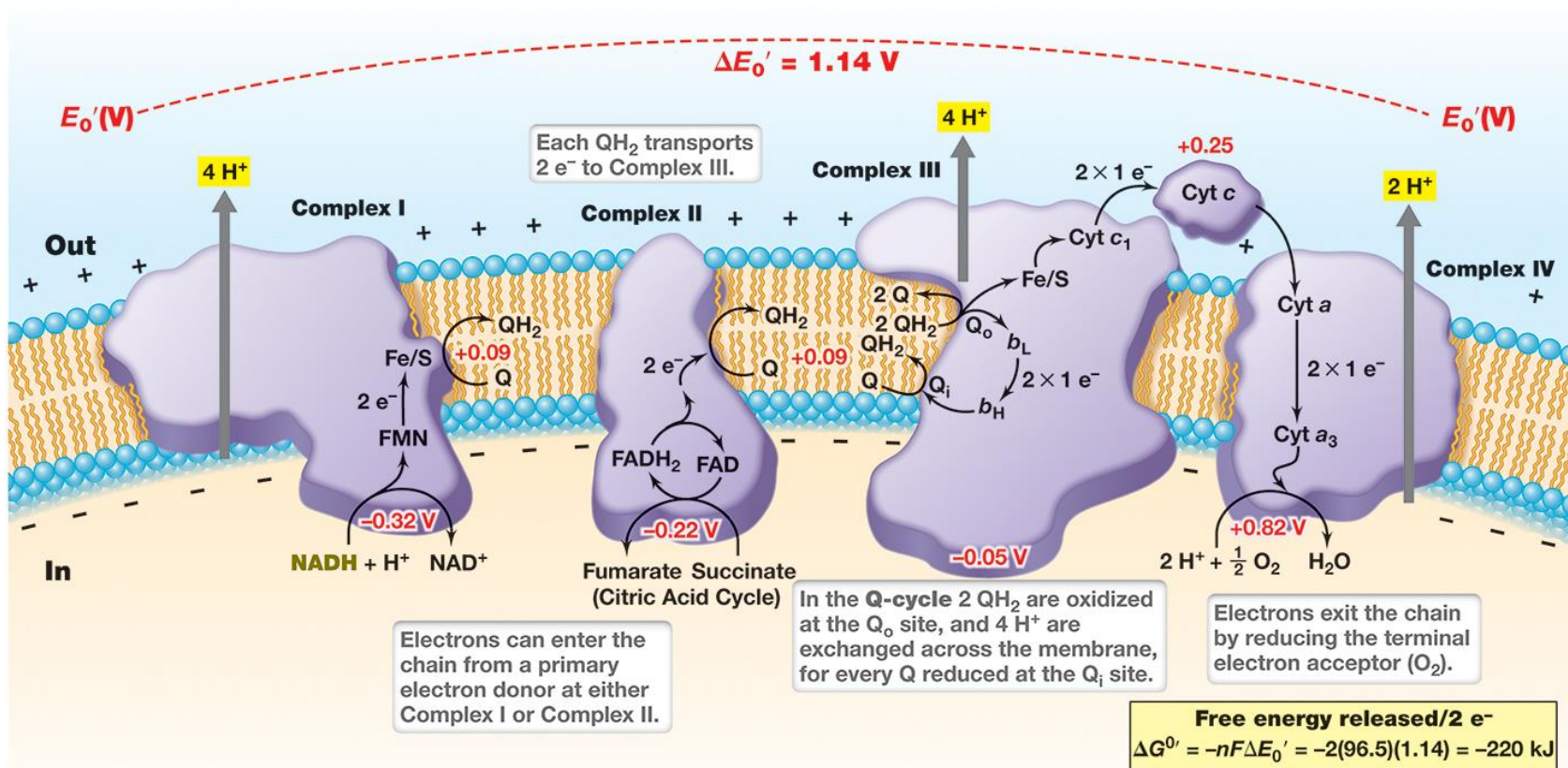
Verschillende oxidatie-reductie enzymen:

- NADH dehydrogenases
- flavoproteins
- iron-sulfur proteins
- cytochromes

En non-protein electron carriers: quinones

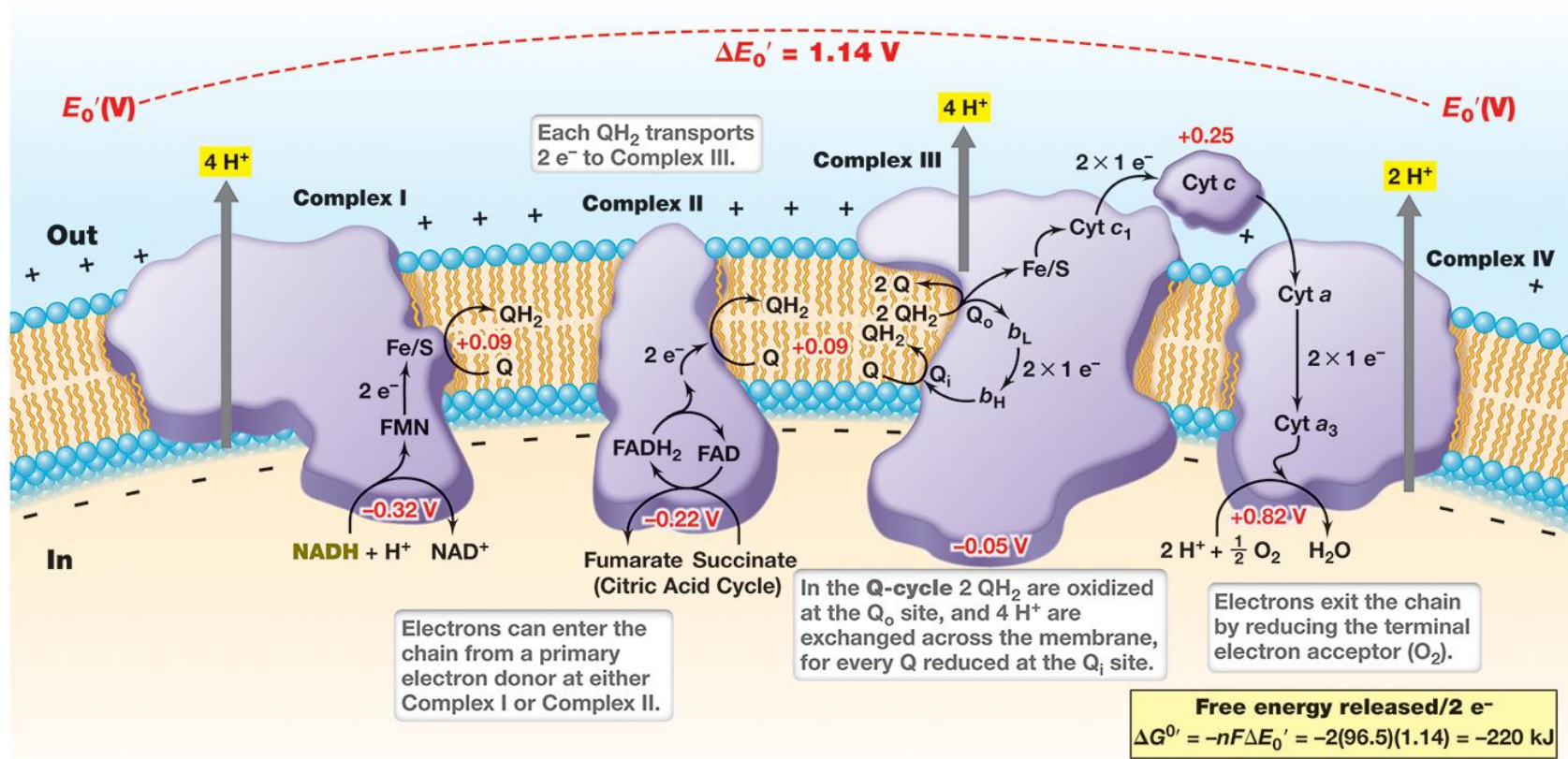
Elektronentransportketen

Elektronen stap voor stap van NADH (of FADH₂) naar de terminale elektronenacceptor (O₂ in dit figuur). Bij elke stap gaat E₀' omhoog.

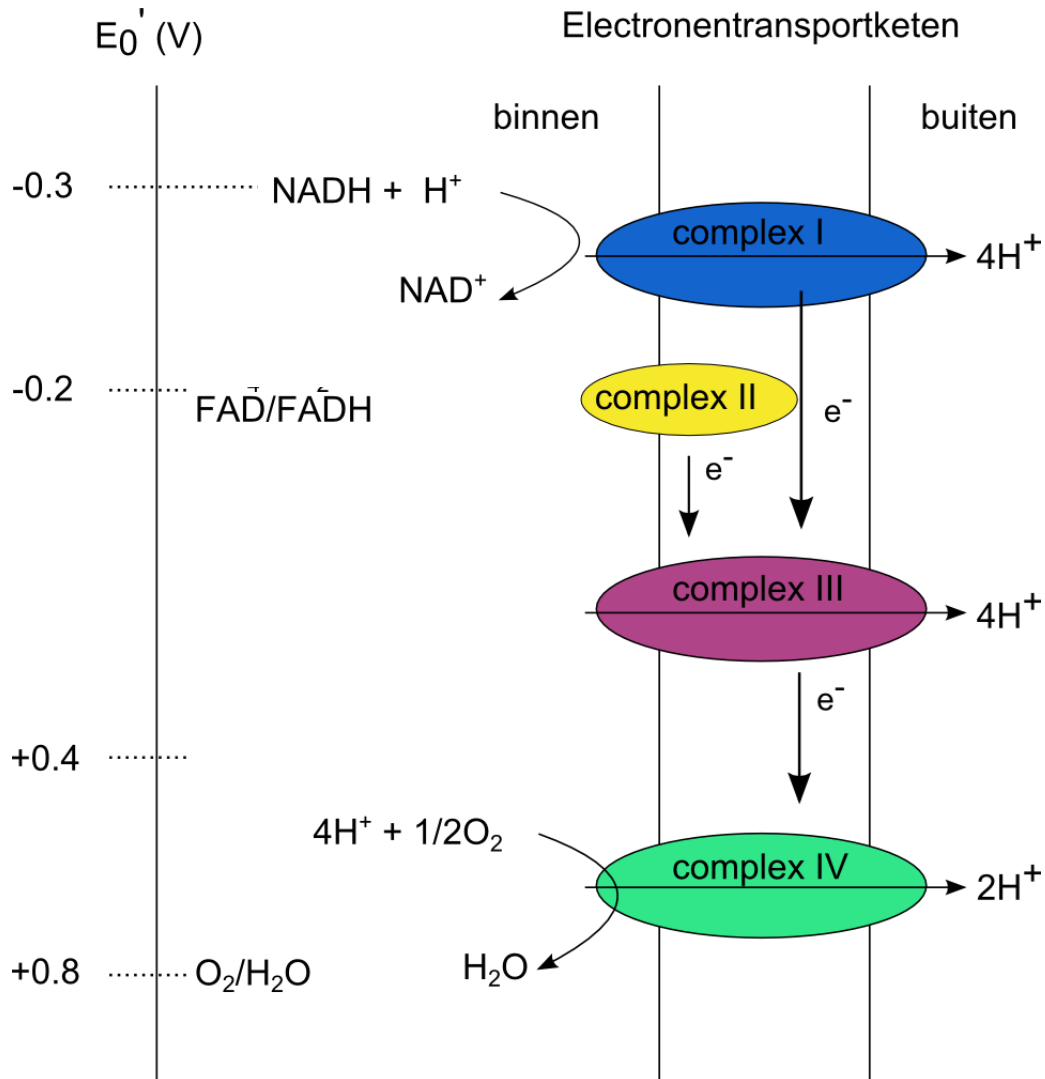
Opbouw proton motive force

Tijdens de elektronenoverdracht worden protonen over het membraan getransporteerd.

H⁺ afkomstig van: NADH/ FADH (uiteindelijk het substraat) en de dissociatie van water

ETK: vereenvoudigde weergave

2 elektronen van 1 NADH
naar $O_2 \sim 10$ protonen

2 elektronen van 1 FADH:
naar $O_2 \sim 6$ protonen

Waarom is protonentransport belangrijk?

Leidt tot een proton motive force (pmf)

Proton motive force: $\Delta\text{lading} + \Delta\text{pH}$

Pmf kan worden gebruikt voor synthese ATP en andere processen

ATP synthase (ATPase)

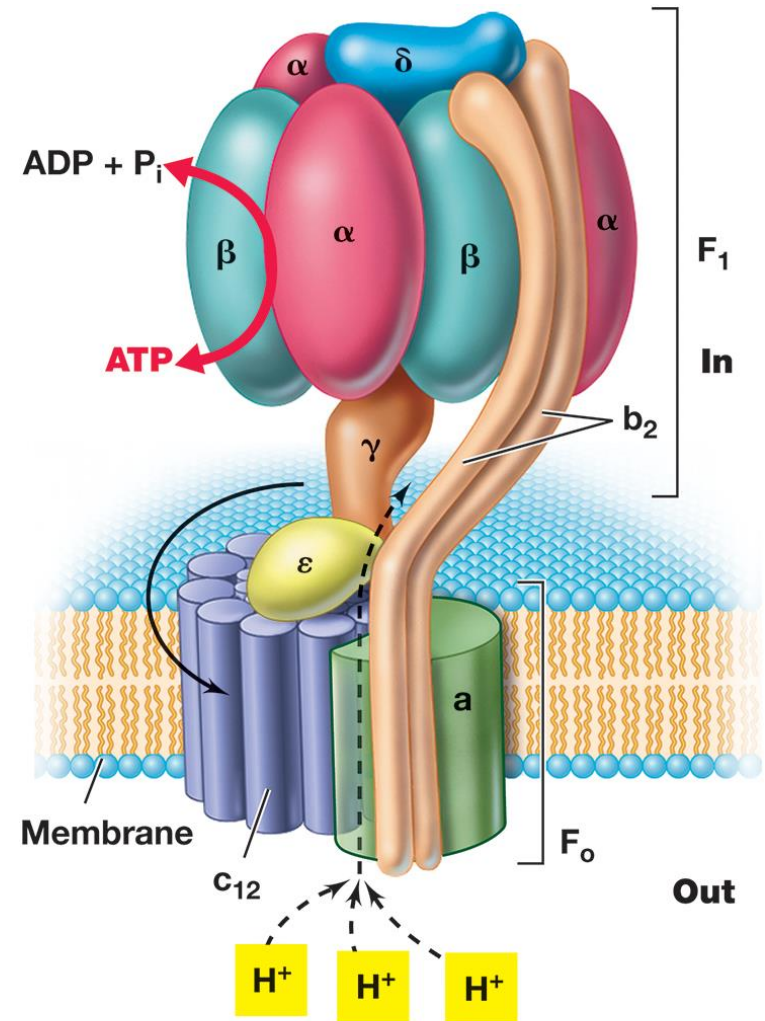
Gebruikt de energie van de H^+ gradiënt om ATP te genereren ('omgekeerde pomp')

H^+ gaat via kanaal terug naar cytoplasma

Tijdens de passage van H^+ wordt ATP gemaakt: $ADP + P_i \rightarrow ATP$

$\sim 4 H^+$ voor 1 ATP

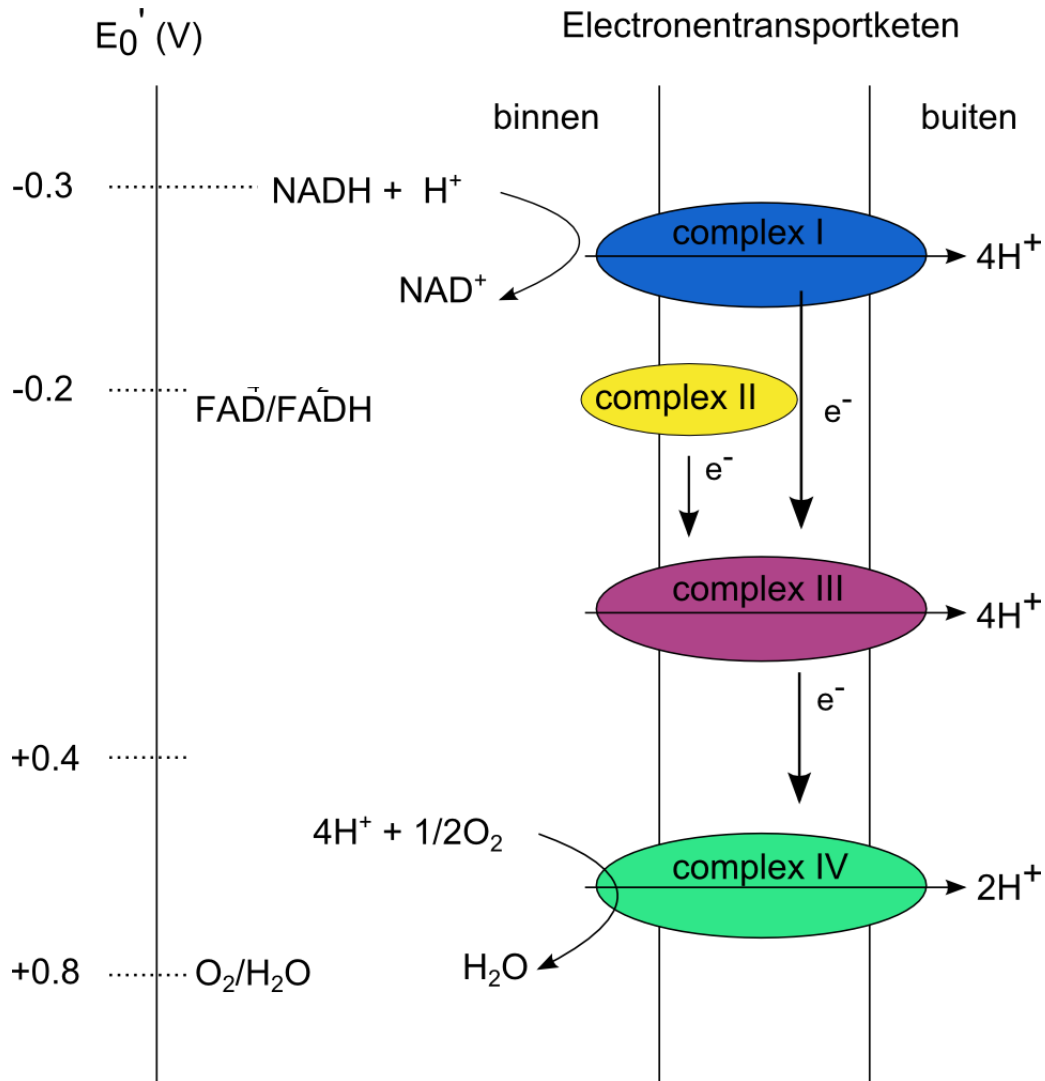
Let op: deze waarde onthouden voor het tentamen (Brock geeft een andere waarde)

(a)

Terug naar ETK

2 electronen van 1 NADH
naar $O_2 \sim 10$ protonen

2 electronen van 1 FADH:
naar $O_2 \sim 6$ protonen

Alle figuren in deze PowerPoint zijn eigen werk of afkomstig uit Brock Biology of Microorganisms (16th edition, Pearson) tenzij anders vermeld.